

*Тема : Державна система стандартизації в
Україні*

План :

1. Порядок розроблення , затвердження, впровадження нормативних документів.
2. Проведення державного нагляду.
Документальне оформлення результатів державного нагляду.

В умовах сучасної багатогалузевої промисловості розроблення НД є складною науково-технічною роботою, що потребує значного часу та коштів. Тому під час розроблення стандартів слід дотримуватися основних вимог.

НД необхідно розробляти тільки за потреби забезпечення безпеки життя населення, охорони навколишнього середовища, сумісності та взаємозамінності продукції.

- Усі зацікавлені сторони, які розробляють, виготовляють та споживають продукцію, мають прагнути досягти згоди щодо управління якістю продукції, її сумісності та взаємозамінності.
- Керуватися вимогами споживачів, для чого представники органів торгівлі та спілка споживачів мають брати участь у розробленні проектів НД, готувати пропозиції щодо їх розробки, перегляду та зміни.

- Використовувати сучасні методи стандартизації.
- Установлювати вимоги до властивостей об'єкта стандартизації, які можна об'єктивно перевірити.
- Виключати одночасне розроблення НД на ідентичні об'єкти стандартизації.
- НД мають бути викладені чітко для забезпечення однозначності розуміння їхніх вимог.

- НД розробляють відповідно до основних принципів державної політики у сфері стандартизації, враховуючи норми чинного законодавства України, вимоги національної стандартизації та документів міжнародних і регіональних організацій зі стандартизації.
- Розроблення НД здійснюють технічні комітети стандартизації, а в разі їх відсутності — інші суб'єкти стандартизації, що мають для цього відповідний науково-технічний потенціал.

● Етапи виконання робіт:

- організація розроблення НД;
- розроблення першої редакції проекту;
- розроблення другої редакції проекту;
- розроблення остаточної редакції проекту та підготування справи НД;
- державна експертиза проекту;
- прийняття та надання чинності НД;
- державна реєстрація та видання НД.

● Організація розроблення НД

Керівник організації, що має розробляти проект НД, призначає відповідальних виконавців, які складають технічне завдання (ТЗ). ТЗ складається на основі вивчення та аналізу матеріалів щодо об'єкта стандартизації, досягнень вітчизняного та закордонного досвіду, патентних досліджень.

- У ТЗ зазначають мету та завдання НД; перелік вимог, які будуть встановлені у НД; об'єм та етапи роботи і терміни їх виконання. ТЗ на розробку НД затверджує голова ТК або керівник організації-розробника після погодження з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України у сфері стандартизації, сертифікації та якості (Мінекономрозвиток) та зацікавленими особами (сторонами).

Розроблення першої та другої редакції проекту

- Розробник готує проект НД згідно з договором та ТЗ на його розробку. Для підготовки проекту НД здійснюють науково-дослідні і проектно-конструкторські роботи, випробування тощо. На основі науково-дослідних робіт обирають оптимальні варіанти об'єкта (показники, норми, критерії, вимоги, правила), які НД має встановлювати.

- На етапі розробки проект НД перевіряють на патентну чистоту. Патентно-чистими називають НД, що не підпадають під дію патентів, які існують у країнах світу.
- Одночасно з розробкою проекту НД складається пояснювальна записка, проводяться техніко-економічні розрахунки та розробляється план організаційно-технічних заходів щодо впровадження НД. Підготований проект НД та пояснювальну записку розсилають на відгук організаціям відповідно до переліку, з якими має бути погоджений проект НД.

- Організації, що одержали проект НД, складають на нього відгук і надсилають організації-розробнику не пізніше, ніж через місяць від дня одержання проекту НД. На основі надісланих зауважень і пропозицій розробник розробляє другу редакцію проекту НД, уточнює пояснювальну записку і складає звіт відгуків на першу редакцію.

- Другу редакцію проекту НД, пояснювальну записку і звіт відгуків розробник розсилає на погодження в організації згідно з переліком.

● Розроблення остаточної редакції проекту та підготування справи НД

Розробник опрацьовує одержані відгуки і складає зведений звіт усіх відгуків. На підставі зауважень і пропозицій, які містяться у зведених відгуках, здійснюється доопрацювання проекту НД, робляться обґрунтовані висновки щодо кожного зауваження та пропозиції. За наявності суттєвих розбіжностей стосовно проекту стандарту ТК або розробник організують їх всебічний розгляд та усунення.

- На основі проведеної роботи розробник складає остаточну редакцію НД, який розглядається на засіданні ТК або науково-технічної ради (НТР) організації-розробника для отримання ухвали про подання його на прийняття. Прийняте рішення оформлюється протоколом, в якому зазначено результати голосування членів ТК або НТР.
- Отримавши ухвалу про подання проекту НД на прийняття, розробник комплектує справу проекту і з супровідним листом подає на експертизу.

● Державна експертиза проекту

Державна експертиза проекту здійснюється науково-дослідною організацією

Держспоживстандарту України чи Держбуду України. До експертизи можуть бути залучені ТК, відомі науковці та фахівці. Експертиза проекту НД здійснюється не більше ніж 45 днів.

Після отримання позитивних результатів експертизи розробник із супровідним листом подає проект НД до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у сфері стандартизації, сертифікації та якості (Мінекономрозвиток) на розгляд.

● **Прийняття та надання чинності НД**

Після проведення експертизи Міністерство економічного розвитку і торгівлі України у сфері стандартизації, сертифікації та якості (Мінекономрозвиток) розглядає подані документи і приймає рішення про прийняття або повернення остаточної редакції НД на доопрацювання. При прийнятті НД видається наказ щодо прийняття і позначення НД та надання йому чинності.

Усім НД надають позначення, яке складається з індексу, номера та року прийняття.

- На національному рівні встановлені такі індекси НД: ДСТУ — національний стандарт; ДСТУ-П — пробний стандарт;
- ДК — державний класифікатор;
- ДСТУ ISO — гармонізований НД Міжнародної організації зі стандартизації;
- ДСТУ IEC — гармонізований НД Міжнародної електротехнічної комісії;
- ДСТУ EN — гармонізований НД Європейського комітету зі стандартизації;
- ГОСТ — міждержавний стандарт.

- Для інших рівнів уведенні такі індекси:
- ГСТУ — відомчий НД;
- СОУ — стандарт організації;
- ТУУ — технічні умови, що не є стандартом;
- СТУ — стандарт наукового, науково-технічного або інженерного товариства чи спілки.
- Чинність НД визначають, враховуючи час на підготовчі заходи щодо його впровадження.

● Державна реєстрація та видання НД

Державна реєстрація НД здійснюється згідно з ДСТУ 1.6 науково-дослідною організацією Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у сфері стандартизації, сертифікації та якості (Мінекономрозвиток). Усі зареєстровані НД заносяться до класифікатора єдиного фонду НД країни.

Видання і розповсюдження НД здійснюється організаціями, які уповноважені Мінекономрозвитком України.

Інформацію щодо затвердження НД надають у щомісячному інформаторі

- 2. Проведення державного нагляду.
Документальне оформлення
результатів державного нагляду.

Державний нагляд за дотриманням стандартів

- 8 квітня 1993 р. видано Декрет Кабінету Міністрів України "Про державний нагляд за дотриманням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення".

- Закон України « Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» від серпня 2014р. У цьому законі виділені такі поняття та терміни;
- Державний ринковий нагляд – діяльність органів ринкового нагляду з метою забезпечення відповідності продукції встановленим вимогам, а також забезпечення відсутності загрози суспільним інтересам.

- Орган державного ринкового нагляду – центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідності.

Державний контроль продукції – діяльність митних органів щодо забезпечення відповідності продукції, що ввозиться на митну територію України для вільного обігу, встановленим вимогам, а також забезпечення відсутності загрози такої продукції суспільним інтересам.

- Вибірковий контроль – контроль , коли рішення про якість продукції ухвалюється за результатами перевірки однієї чи декількох вибірок із партії продукції.
- Вибірка.
- Органолептичний контроль.
- Суцільний контроль.

- Державний нагляд здійснюється шляхом проведення переодичних або постійних перевірок з вибіркоvim або суцільним контролем.

- Періодичний державний нагляд здійснюється у формі інспекційного контролю за дотриманням стандартів, норм і правил за планами державного нагляду територіальних органів Мінекономрозвитку : центрів стандартизації, метрології та сертифікації (ЦСМ) або за зверненнями громадян.

- Постійний державний нагляд здійснюється у випадку систематичних претензій щодо якості продукції, що випускається.

Об'єктами державного нагляду є:
продукція науково-технічного та виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, продукція тваринництва, продукти харчування; продукція імпортна; продукція експортна; атестовані виробництва.

- Із метою реалізації цього документа та положення про Державний комітет України з стандартизації, метрології та сертифікації розроблена і впроваджена в дію з 1 червня 1993 р. інструкція "Порядок здійснення державного нагляду" згідно з КНД 50-01-93. Інструкція є обов'язковим керівним документом для органів і посадових осіб системи Держстандарту України, а також суб'єктів підприємницької діяльності (підприємців).

- Державними документами передбачено, що державний нагляд за дотриманням стандартів, норм і правил проводиться на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності, а також у громадян, які є суб'єктами підприємницької діяльності, на стадіях розробки, виробництва, випуску (у тому числі з ремонту), реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг, за винятком стадії реалізації товарів у сфері торгівлі), випуску і реалізації продукції на підприємствах громадського харчування та надання послуг громадянам як споживачам.

● До початку перевірки державний інспектор повинен ознайомитися з матеріалами попередніх перевірок ЦСМ(центр стандартизації та метрології) (не менше ніж за 1 рік), із змістом стандартів та інших норм і правил, виявити протиріччя у вимогах стандартів на готову продукцію та сировину, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, проаналізувати інформацію про якість, експлуатаційні й споживчі властивості продукції

На час проведення перевірки обов'язковими для державного інспектора є наступні матеріали:

- документ (ліцензія) на право промислового виробництва продукції;
- питома вага продукції, що перевіряють, у відсотках до загального обсягу виробництва;
- наявність і кількість рекламаций на продукцію; наявність зразків (еталонів) продукції, якщо це передбачено нормативними документами.

На час проведення перевірки обов'язковими для державного інспектора є наступні матеріали:

- документ (ліцензія) на право промислового виробництва продукції;
- питома вага продукції, що перевіряють, у відсотках до загального обсягу виробництва;
- наявність і кількість рекламаций на продукцію; наявність зразків (еталонів) продукції, якщо це передбачено нормативними документами.

- За результатами державного нагляду складається акт, що є юридичним документом і підставою для застосування правових заходів за порушення стандартів, норм і правил.

- На підставі акта державним інспектором видається припис:
про усунення порушень стандартів;
про заборону випуску, зберігання, транспортування, використання та реалізації окремих партій продукції.

- За результатами державного нагляду складається акт, що є юридичним документом і підставою для застосування правових заходів за порушення стандартів, норм і правил

- Постанови про накладання штрафів видають у випадку порушення стандартів на звичайну продукцію в розмірі 25 % вартості, при порушеннях у випуску продукції з підвищеною небезпекою (отрути, отрутохімікати, вибухо- та вогнебезпечні речовини) - 50 % вартості випущеної продукції.

- При наявності підстав щодо припинення виробництва продукції територіальні органи Міністерство економічного розвитку і торгівлі України у сфері стандартизації, сертифікації та якості забороняють реалізацію продукції того найменування (виду, типу, марки, моделі артикулу тощо), що перевірялася, та застосовують інші заходи в межах своєї компетенції.